

DOI: 10.58423/2786-6742/2026-13-229-256
УДК 330.341:338.43 (477)

Оксана НІКІШИНА

доктор економічних наук, старший науковий співробітник,
головний науковий співробітник відділу ринкових механізмів та структур
ДУ «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України,
м. Одеса, Україна

ORCID ID: [0000-0002-7172-3551](https://orcid.org/0000-0002-7172-3551)

Scopus Author ID: [57219091897](https://scopus.org/authorid/57219091897)

e-mail: [ksenkych@gmail.com](mailto:kсенkych@gmail.com)

ДІАГНОСТИКА ЕКОНОМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СИСТЕМ АГРОПРОМИСЛОВИХ РИНКІВ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ

Анотація. Зміна стратегічних завдань відродження України в умовах різноманітних викликів і загроз зумовлює необхідність модернізації системи індикаторів сталого розвитку на засадах резильєнтного підходу. У роботі запропоновано множинну індикаторів для діагностики економічної складової сталого розвитку систем агропромислових ринків, що комплексно характеризують різні аспекти сталості, зокрема, стійкість виробництва товарів, цінову волатильність у внутрішньому й зовнішньому вимірах, економічну доступність продуктів харчування для населення, інвестиційно-інноваційну динаміку ринків. Проведено емпіричне дослідження динаміки головних показників економічної складової збалансованого розвитку агропромислових ринків України в воєнний період. Встановлено, що порівняно з продовольчими, аграрні ринки демонстрували вищу варіативність основних індикаторів у 2022-2024 рр. Діагностика інвестиційної динаміки різних типів ринків в агропромисловій системі дозволила встановити специфічні тенденції їх інвестиційного розвитку, як-от реконструкція основних засобів, посилення динамічної резильєнтності та швидкості економічного відродження. Показано, що в умовах загроз цінова волатильність притаманна як аграрним, так і продовольчим ринкам країни, при цьому коливання виробничих і споживчих цін зменшувалося в міру адаптації ринків до загроз у 2023-2024 рр. На підставі результатів проведеної діагностики визначено траєкторію розвитку та адаптаційні тенденції аграрних і продовольчих ринків України в умовах війни. Встановлено, що динаміка і швидкість змін є різними в експорто- і внутрішньоорієнтованих ринках, які мають різні властивості та ресурси, по-різному реагують на загрози. Спільною тенденцією для агропродовольчих ринків є різкий спад основних соціально-економічних індикаторів в 2022 р. як реакція ринків на шоки, повільне точкове відродження в 2023 р. та реалізація їх адаптаційної здатності в 2024 р., а також звуження ємності і зростання ступеня відкритості відносно міжнародної торгівлі. Наголошено, що волатильність ключових показників обумовлює необхідність розробки стратегій резильєнтності на основі стимулювання ендогенного розвитку систем суміжних ринків. Наукова новизна дослідження полягає в розвитку методичного й аналітичного забезпечення для ринкової діагностики та формування стратегій модернізації систем агропромислових ринків у воєнно-повоєнний період.

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Ключові слова: системи агропромислових ринків, сталий розвиток, резильєнтність, діагностика, динаміка, інвестиції, інновації, траєкторія розвитку.

JEL Classification: Q13, Q18, O13, O21, D81

Absztrakt. Ukrajna újjáépítésének stratégiai feladatai a különféle kihívások és fenyegetések fényében megváltoztak, ami szükségessé teszi a fenntartható fejlődés mutatóinak rendszerét a reziliens megközelítés alapjain történő modernizálását. A tanulmányban számos mutatót javasolunk az agrár-ipari piacok fenntartható fejlődésének gazdasági összetevőjének diagnosztizálására, amelyek komplex módon jellemzik a fenntarthatóság különböző aspektusait, nevezetesen az árügyártás stabilitását, az árak belső és külső volatilitását, az élelmiszerek gazdasági hozzáférhetőségét a lakosság számára, valamint a piacok befektetési és innovációs dinamikáját. Empirikus vizsgálatot végeztünk az ukrán agrár-ipari piacok kiegyensúlyozott fejlődésének gazdasági összetevőjének fő mutatói dinamikájáról a háborús időszakban. Megállapításra került, hogy az élelmiszerpiacokhoz képest az agrárpiacok nagyobb variabilitást mutattak a fő mutatók tekintetében 2022–2024 között. A mezőgazdasági-ipari rendszer különböző típusú piacainak befektetési dinamikájának elemzése lehetővé tette befektetési fejlődésük specifikus tendenciáinak megállapítását, mint például a tárgyi eszközök rekonstrukciója, a dinamikus reziliencia erősödése és a gazdasági újjáéledés sebessége. Kimutatásra került, hogy a fenyegetések közepette az áringadozás mind az ország agrár-, mind élelmiszerpiacain jellemző, ugyanakkor a termelési és fogyasztói árak ingadozása a piacok 2023–2024-es fenyegetésekhez való alkalmazkodásával párhuzamosan csökkent. A diagnosztika eredményei alapján meghatározásra kerültek az ukrán agrár- és élelmiszerpiacok fejlődési pályái és alkalmazkodási tendenciái háborús körülmények között. Megállapítást nyert, hogy a változások dinamikája és sebessége eltérő az export- és a belföldi piacokon, amelyek különböző tulajdonságokkal és erőforrásokkal rendelkeznek, és eltérően reagálnak a fenyegetésekre. Az agrár-élelmiszeripari piacok közös tendenciája a főbb társadalmi-gazdasági mutatók hirtelen visszaesése 2022-ben. A piacok reakciója a sokkokra, a lassú, pontszerű fellendülés 2023-ban és alkalmazkodóképességük megvalósulása 2024-ben, valamint a kapacitás szűkülése és a nemzetközi kereskedelem iránti nyitottság fokozódása. Ki kell emelni, hogy a kulcsmutatók volatilitása szükségessé teszi a reziliencia-stratégiák kidolgozását a kapcsolódó piacok rendszereinek endogén fejlődésének ösztönzése alapján. A kutatás tudományos újdonsága a módszertani és analitikai háttér kidolgozásában rejlik a piaci diagnosztika és az agrár-ipari piacok rendszereinek modernizációs stratégiáinak kialakítása érdekében a háborús és háború utáni időszakban.

Kulcsszavak: az agrár-ipari piacok rendszere, fenntartható fejlődés, reziliencia, diagnosztika, dinamika, beruházások, innovációk, fejlődési pálya.

Abstract. The shift in Ukraine's strategic objectives for its recovery, amid various challenges and threats, necessitates the modernization of the sustainable development indicator system based on a resilience-oriented approach. The paper proposes a set of indicators for diagnosing the economic component of sustainable development of agro-industrial market systems, which comprehensively characterize various aspects of sustainability, in particular, the stability of commodity production, price volatility in domestic and external markets, accessibility of food products for the population, and investment and innovation dynamics of markets. This study empirically analyzes the dynamics of key indicators of the economic dimension of balanced development in Ukraine's agro-industrial markets during the wartime period. The results show that agricultural markets exhibited greater variability in key indicators than food markets over 2022–2024. The assessment of investment dynamics across different segments of the agro-industrial system reveals specific development trends, including the reconstruction of fixed assets, enhanced resilience, and accelerated economic recovery. Furthermore, under conditions of heightened risk, price volatility remained high in both agricultural and food markets, although fluctuations in production and consumer prices declined as markets adapted to

wartime challenges in 2023–2024. Based on diagnostic results, the development trajectory and adaptation trends of Ukraine's agricultural and food markets under wartime conditions were determined. The study finds that the dynamics and pace of change differ between export-oriented and domestic markets, which possess distinct structural characteristics, resource bases, and responses to external threats. A common pattern across agri-food markets is observed: a sharp decline in key socio-economic indicators in 2022 due to external shocks, followed by gradual recovery in 2023 and the realization of adaptive capacity in 2024, accompanied by capacity contraction and increased openness to international trade. The findings highlight that the volatility of key indicators requires the development of resilience strategies based on endogenous growth within related market systems. The study's scientific contribution lies in advancing methodological and analytical support for market diagnostics and for formulating modernization strategies for agro-industrial market systems in both wartime and post-war contexts.

Keywords: agro-industrial market systems, sustainable development, resilience, diagnostics, dynamics, investments, innovations, development trajectory.

Постановка проблеми. В умовах війни традиційні моделі сталого розвитку економічних і ринкових систем трансформуються в напрямі забезпечення адаптивності, функціональності та резильєнтності. Сталий розвиток у воєнний період передбачає гнучку адаптацію економічних, соціальних та екологічних процесів до безпекових загроз і шоків. Проявом такої адаптації є релокація підприємств, розбудова локальних систем агропромислових ринків (*далі – АПР*), ефективне використання місцевих ресурсів, товарно-географічна диверсифікація, впровадження інновацій. Генеруючи множину різноманітних загроз, війна трансформує виміри і цільові орієнтири сталого розвитку систем різних рівнів, відкриваючи при цьому нові перспективи для їх модернізації. Досягнення стійкості (економічної, соціальної та екологічної), що є однією з цілей Плану відновлення України, шляхом впровадження ключового принципу «Build back better» [1], може сприяти розбудові сталих і резильєнтних АПР як ресурсоутворювальних структур національної економіки.

У воєнний час держава продовжила стратегічний курс реалізації Цілей сталого розвитку (*далі – ЦСР*) України до 2030 р., визначених Указом Президента № 722/2019 [2]. Так, у серпні 2022 р. було відкрито Офіс ЦСР, що сприятиме інструментальному забезпеченню моніторингу та оцінки результативності державної політики в контексті сталого розвитку [3]. У липні 2025 р. за спільної участі громадських організацій і наукових установ підготовлено Дорожню карту сталого відновлення України, яка визначає пріоритетні реформи й трансформації в 6 секторах національної економіки, у т.ч. в аграрному й промисловому [4]. У червні 2024 р. розпочалася реалізація проекту ПРООН, орієнтованого на підтримку Уряду України в напрямі локалізації ЦСР для досягнення узгодженості політик на державному й місцевому рівнях із оновленими глобальними й національними індикаторами ЦСР [5]. Це наочно свідчить про актуалізацію завдання вдосконалення методичного забезпечення для моніторингу та діагностики реалізації завдань ЦСР у контексті як євроінтеграції (завершення перегляду національних

показників відповідно до програми вступу до ЄС [5]), так і сучасних пріоритетів ендогенного розвитку ринкової економіки України.

Зміна стратегічних завдань сталого відродження держави в умовах різноманітних викликів і загроз зумовлює необхідність модернізації системи індикаторів ЦСР на засадах резильєнтного та безпекового підходів. Йдеться про багатоцільове призначення таких показників, здатних комплексно вимірювати як головні аспекти збалансованого розвитку систем АПР, так і потенціал їх загрозостійкості і вплив на параметри продовольчої безпеки, з огляду на методичні нововведення в цій сфері [6]. В умовах обмежень інформаційного поля, зумовленого війною, особливої актуальності набувають емпіричні дослідження траєкторії сталого й резильєнтного розвитку АПР, як аналітичне підґрунтя для антикризової державної політики. У цьому контексті обрана тема дослідження є актуальною й практично значимою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні питання сталого розвитку економічних систем різних рівнів знаходяться в центрі уваги багатьох іноземних і вітчизняних учених, що свідчить про багатогранність наукових підходів до ідентифікації та впровадження цієї концепції в різні часові періоди. У цій площині необхідно виокремити дослідження Б. Буркинського, О. Лайка, Н. Андрєєвої [7], Е. Лібанової, М. Хвесика [8], Я. Піцура, О. Черченка, Р. Білокурського [9], Г. Пятницької, О. Григоренко [10], С. Воронцова, Т. Бурбели [11], Г. Капінос, К. Ларіонової [12], Ю. Боковиної [13], Є. Буряка, К. Редько [14], О. Ніколюк, Н. Лагодієнко [15], С. Ільчишина, В. Далика [16] та інших учених. Зокрема, Я. Піцур, О. Черченко, Р. Білокурський у своїй праці здійснили теоретичний аналіз еволюції поглядів на сталий соціально-економічний розвиток, підкресливши необхідність адаптації концепції до певних суспільних реалій [9]. Г. П'ятницька та О. Григоренко обґрунтували три етапи еволюції концепції сталого розвитку та спрогнозували четвертий етап, пов'язаний із «узгодженням і реалізацією соціальних, економічних, екологічних і технологічних цілей розвитку» [10]; на думку авторів, інтеграція технологічного компоненту в систему ЦСР сприятиме покращенню якості й безпеки життя населення. Колектив науковців на чолі з Б. Буркинським здійснив комплексне дослідження інвестиційно-інноваційних домінант сталого розвитку економічних систем у складі концептуально-методологічного та інституціонального базису [7]. Учені С. Воронцов і Т. Бурбела ґрунтовно дослідили інституційне забезпечення реалізації ЦСР в Україні та запропонували рекомендації щодо вдосконалення механізмів регулювання у сфері збалансованого розвитку [11].

В умовах війни з'являються нові дослідження сталого розвитку, які враховують трансформаційний вплив викликів і загроз на динаміку національної економіки та її ринків [12, 13, 14, 15, 16]. Так, Г. Капінос і К. Ларіонова у своїй праці визначили проблеми управління сталим розвитком України у воєнний час, наголошуючи на необхідності переосмислення глобальних ЦСР [12]. Управлінські аспекти реалізації національних ЦСР на основі проактивного

підходу та оцінки ризиків розроблено Ю. Боковицевою [13]. Євроінтеграційні аспекти сталого розвитку України в умовах війни досліджено колективом учених на чолі з Є. Буряк [14]; вплив ризиків і загроз проаналізовано в працях О. Ніколюк, Н Лагодієнко [15], С. Ільчишина, В. Далика [16] та ін.

Одночасно розвиваються наукові підходи до розбудови резильєнтної економіки. Здійснивши порівняння категорій «резильєнтність» і «сталість» соціоекономічної системи, Е. Лібанова наголошує на пріоритетності концепції резильєнтності в воєнний час [17]. Разом з тим українські учені обґрунтовують доцільність застосування синергетичного підходу до управління резильєнтністю соціально-екологічних та економічних систем, зазначаючи, що «чинник резильєнтності не лише суттєво впливає на екологічну сталість, але й сприяє розвитку процесів самовідтворення національної системи в цілому» [8]. Концепція резильєнтності знаходиться в центрі уваги сучасних розробок іноземних учених [18, 19, 20, 21]. Так, Г. Масік обґрунтував чотири ключових виміри резильєнтності (економічний, соціальний, екологічний та інституційний), властивості стійких систем і просторові масштаби стійкості [18, 19]. Науково-методичні питання резильєнтності систем ринків досліджено колективом учених на чолі з Дж. Шоптіані [20] та Л. Джонс [21].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Теоретико-методологічні розробки в сфері сталого розвитку, зроблені в мирний час, потребують переосмислення в умовах війни та адаптації до невизначеності, сучасних викликів і безпекових загроз. Водночас більших наукових напрацювань пов'язано зі сталим розвитком соціоекономічних і екологічних систем, залишаючи поза увагою системи товарних ринків, які нині потребують інтегрованого діагностичного забезпечення на засадах проактивного підходу та резильєнтності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є формування множини пов'язаних індикаторів для діагностики економічної складової сталого розвитку систем агропромислових ринків у контексті їх резильєнтності, оцінювання динаміки головних індикаторів АПР України в воєнний період та обґрунтування на підставі емпіричного дослідження траєкторії розвитку національних аграрних і продовольчих ринків в умовах загроз. Інформаційним полем дослідження є офіційні дані Державної служби статистики України, Мінекономіки України, аналітичних публікацій. У статті використано такі методи дослідження: узагальнення, системний й економічний аналіз, синтез, групування, абстрактно-логічний.

Методи та методологія. Методологічною основою дослідження є концепція сталого розвитку, доповнена резильєнтним підходом. У роботі застосовано системний підхід до формування множини індикаторів економічної складової сталого розвитку агропромислових ринків. Використано методи теоретичного узагальнення, системного та порівняльного аналізу, а також статистичні методи для оцінки динаміки показників у 2022–2024 рр. Емпіричне

дослідження охоплює аналіз стійкості виробництва, цінової волатильності, доступності продовольства та інвестиційної динаміки.

Основні результати дослідження. Ринковий вимір збалансованого розвитку закладено в певних завданнях ЦСР 1, 2, 6, 7, 8, 9, 12, адаптованих до вітчизняних реалій [22]. В умовах безпекових загроз змінюються пріоритетні напрями сталого розвитку АПР у контексті забезпечення їх резильєнтності, як важливої передумови досягнення цільових орієнтирів сталості агропромислових систем. Множина індикаторів для діагностики економічної складової сталого розвитку систем АПР, запропонована автором, узагальнена в таблиці 1. Вона поєднала чотири підгрупи індикаторів, що комплексно характеризують різні аспекти сталості систем ринків, зокрема, стійкість виробництва агропромислових товарів, цінову волатильність у внутрішньому й зовнішньому вимірах, економічну доступність продуктів харчування для населення, інвестиційно-інноваційну динаміку АПР.

Таблиця 1

Множина індикаторів для діагностики економічної складової сталого розвитку систем агропромислових ринків

Індикатори	Характеристика	Бажана динаміка змін Цільові значення 2030
1. Сталість і стійкість систем виробництва агропромислових товарів		
1. Індекс виробництва продукції в суб'єктному та товарному вимірі, %	Відношення обсягів виробництва агропромислової продукції (за видами, суб'єктами) до аналогічного показника базового періоду. <i>Рівень диверсифікації виробництв підприємств</i> (великих, середніх, малих), суб'єктів індивідуального й корпоративного секторів аграрного ринку	Збільшення в динаміці за умов зростаючого попиту на товари. 102 % для аграрних і 103 % для продовольчих товарів [22, с.21]. Завдання 2.2, 2.3 ЦСР 2
2. Динаміка кількості суб'єктів господарювання АПР	Зміна кількості суб'єктів господарювання в системі АПР у цілому та певних ринках; міжринковий порівняльний аналіз	Збільшення в динаміці
3. Частка продовольчих товарів в експорті груп 1-24 УКТЗЕД, %	Питома вага продукції харчової промисловості та переробки аграрної сировини в експорті груп 1-24 УКТЗЕД	Зростання 65 % в 2030 р.[22, с.21] Завдання 2.3 ЦСР 2
4. Динаміка часток післязбиральних втрат агропродукції, %	Питома вага післязбиральних втрат у загальному виробництві зернових культур, овочів і баштанних культур	Зменшення в динаміці 0,5 % для зерна в 2030 р. 5 % для овочів[22, с.93] Завдання 12.2 ЦСР 12
2. Цінова волатильність у системах АПР		
1. Індекси внутрішніх цін виробників (у товарному та суб'єктному	Розраховуються для певних видів агропромислової продукції; окремих категорій виробників аграрної продукції (підприємств, господарств населення), різних підприємств (великих, середніх,	Відображають зміни собівартості продукції, вплив різних чинників, зокрема, політичних і безпекових

Індикатори	Характеристика	Бажана динаміка змін Цільові значення 2030
вимірі, %)	малих).	
2. Індекс експортних (імпортних) цін товарів, %	Відображає динаміку змін експортних та імпортних цін агропромислових товарів	Визначаються кон'юнктурою світових ринків певних товарів
3. Коефіцієнт дискримінаційності експортних цін товарів, %	Відношення імпортової ціни певного товару до його експортної ціни; порівняння в динаміці	Бажаний рівень $\leq 100\%$
3. Економічна доступність продуктів харчування для населення (споживчий ринок)		
1. Індекс споживчих цін на продукти харчування (середньорічний), %	Використовується для оцінки впровадження завдання 2.4 «Знизити волатильність цін на продукти харчування» ЦСР 2.	Зменшення в динаміці 105 % [22, с.21] Завдання 2.4 ЦСР 2
2. Динаміка споживання продуктів на 1 особу, кг/рік	Споживання м'яса, молока та фруктів на 1 особу в динаміці. Індикатор відображає ступінь реалізації завдання 2.1 ЦСР 2 в Україні	Зростання в динаміці; для м'яса 80 кг / особу; молока – 380 кг/особу; фруктів – 90 кг/особу [22]
3. Частка витрат на харчування в сукупних витратах домогосподарств, %	Відображає реалізацію завдання 1.3 «Підвищити життєстійкість соціально вразливих верств населення» ЦСР 1 «Подолання бідності»	Зменшення в динаміці; 30 % в 2030 р. [20, с.15] Порогове значення 60 % [6].
4. Інвестиційно-інноваційний розвиток агропромислових ринків		
1. Індекси капітальних інвестицій, % (ринковий вимір)	Відношення обсягів витрат на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів в звітному періоді до аналогічного показника базового періоду в розрізі ринків системи	Зростання в динаміці
2. Ринкова структура капітальних інвестицій, %	Питома вага ринкових капітальних інвестицій в загальному обсязі капітальних інвестицій системи АПР в динаміці	Відображає специфіку інвестиційних процесів системи АПР
3. Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	Розраховуються для продовольчих і промислових ринків; характеризує реалізацію завдання 9.5 «Створити інноваційну інфраструктуру» ЦСР 9 «Промисловість, інновації та інфраструктура» в Україні	Зростання в динаміці; 15 % в 2030 р. [22, с.73]
4. Індекси витрат на інновації, % (ринковий вимір)	Відношення обсягів витрат на інновації у звітному періоді до аналогічного показника базового періоду (для продовольчих і промислових ринків системи)	Зростання в динаміці

Джерело: сформовано автором на основі [6, 22, 23].

Базовим індикатором для вимірювання сталості й резильєнтності агропромислових виробничих систем є індекс виробництва продукції, який може розраховуватися як в суб'єктному (за категоріями сільськогосподарських господарств, різними підприємствами – малими, середніми, великими), так і товарному вимірі (у розрізі видів товарів). Така дезагрегація показника дозволяє поглибити діагностику та отримати більш детальне уявлення про структуру виробництва та чинники, що її формують. Крім виміру сталості, цей показник визначає рівень диверсифікації виробництв суб'єктів господарювання, що є одним із важливих індикаторів резильєнтності систем ринків [20]. Відтак, він поєднує два аспекти (сталості й загрозостійкості), розраховується для певних ринків агропромислових систем і характеризує різноманітність виробників і їх товарної пропозиції. Слід зазначити, що індекс сільськогосподарської продукції є одним із індикаторів продовольчої безпеки відповідно до Методики № 1140 [6], що підтверджує його значимість для діагностування різних аспектів функціонування товарних ринків. Другий індикатор, що визначає зміну кількості ринкових суб'єктів в умовах загроз, доповнює перший показник і є його чинником (див. табл. 1). Доцільність його включення в діагностичну систему обумовлена значними змінами в кількості суб'єктів господарювання АПР через воєнні дії. Водночас кількість працюючих підприємств на локальному рівні є одним із індикаторів резильєнтності економічних систем різних рівнів [17]. Останні два індикатори першої підгрупи відображають тенденції сталого розвитку систем АПР у координатах ЦСР 2 і 12.

Друга підгрупа показників для діагностики цінової волатильності у ринкових системах включила три індекси, що відображають динаміку змін внутрішніх і зовнішніх цін агропромислових товарів, а також коефіцієнт дискримінаційності експортних цін товарів для встановлення цінової різниці у вартості імпорту й експорту. Останній показник включено до складу індикаторів для оцінювання стабільності продовольчих систем відповідно до Методики № 1140 [6], що є свідченням його багатофункціональності.

Третя підгрупа індикаторів орієнтована на діагностику динаміки споживчих ринків в умовах загроз крізь призму економічної доступності продуктів харчування для населення (див. табл. 1). Показники цієї підгрупи мають багатоцільове призначення, оцінюючи реакцію споживчих ринків на безпекові загрози, рівень продовольчої безпеки [6], траєкторію сталого розвитку в контексті ЦСР 1 і 2 [22], а також якість життя населення, яка може слугувати універсальним критерієм результативності відродження держави. Четверта підгрупа індикаторів характеризує динаміку інвестиційно-інноваційного розвитку АПР та ринкову структуру капітальних інвестицій у координатах ЦСР 9.

Використовуючи офіційні дані Державної служби статистики України [24, 25], розрахуємо динаміку кількості суб'єктів господарювання у воєнний період на аграрних і продовольчих ринках системи для визначення адаптаційних тенденцій ринків різних типів. Результати розрахунків узагальнено в табл. 2 і 3.

У 2024 р. кількість діючих суб'єктів господарювання в аграрних ринках досягла 53,75 тис. од. або 2,8 % від їх загальної кількості в економіці України. Динаміка змін індикатора в воєнний період мала варіативний характер: від зниження в 2022 р. (-25,5 %) до зростання в 2023 р. (+19,4 %) та незначного скорочення в 2024 р. (-7 %). При цьому глибина падіння індикатора в перший воєнний рік була вищою, ніж в цілому по економіці (-11,4 %), а темп зростання в другий рік – вищим державного показника (+10,4 %). У 2024 р. спостерігалось незначне його збільшення в національній економіці (+1,9 %).

Таблиця 2

Динаміка кількості діючих суб'єктів господарювання аграрних ринків
 України (КВЕД 01), тис. од.

Види економічної діяльності	Роки						Темпи росту, %		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2022 до 2023	2023 до 2022	2024 до 2023
Сільське господарство, мисливство, всього, у т.ч.:	68,68	67,12	64,96	48,38	57,77	53,75	74,5	119,4	93,0
1. Вирощування однорічних і дворічних культур	54,02	53,20	51,68	37,69	45,7	41,97	72,9	121,2	91,8
1.1. Вирощування зернових і олійних культур	51,2	50,74	49,40	36,04	43,79	40,05	73,0	121,5	91,5
1.2. Вирощування овочів і баштанних культур	1,96	1,76	1,69	1,21	1,42	1,42	71,8	116,8	100,4
1.3. Вирощування інших однорічних і дворічних культур	0,81	0,63	0,53	0,41	0,45	0,45	77,4	109,0	100,4
2. Вирощування багаторічних культур	2,45	2,30	2,23	1,75	2,01	2,01	78,8	114,5	100,0
2.1. Вирощування винограду	0,23	0,21	0,19	0,13	0,14	0,13	68,4	112,5	91,7
2.2. Вирощування зерняткових і кісточкових фруктів	0,99	0,91	0,85	0,63	0,72	0,67	73,2	115,7	92,3
2.3. Вирощування ін. багаторічних культур	0,16	0,15	0,15	0,1	0,12	0,13	70,7	116,3	109,1
3. Відтворення рослин	0,44	0,42	0,41	0,35	0,39	0,42	84,6	114,2	106,6
4. Тваринництво	4529	4333	4022	3113	3640	3548	77,4	116,9	97,5
4.1. Розведення свиней	1,22	1,15	1,06	0,84	0,91	0,91	79,3	108,7	99,5
4.2. Розведення свійської птиці	1,0	0,98	0,91	0,69	0,92	0,87	76,0	132,9	94,0
4.3. Розведення інших тварин	0,86	0,81	0,74	0,59	0,68	0,68	79,4	115,3	100,3
5. Змішане сільське господарство	1,49	1,43	1,39	1,0	1,12	1,09	71,9	112,1	97,1
6. Допоміжна діяльність у СГ	5,3	5,02	4,81	4,18	4,53	4,41	87,0	108,3	97,4
7. Мисливство і пов'язані послуги	0,44	0,42	0,42	0,29	0,38	0,3	68,3	131,4	79,3

Джерело: сформовано автором на основі [24, 25].

У 2022 р. найвищі темпи зниження кількості ринкових суб'єктів були притаманні секторам вирощування винограду і мисливству (-32 %); ці ж сектори мали знижувальний тренд у 2024 р. (див. табл. 2). У 2023 р. найбільші темпи зростання демонстрували сектори виробництва зернових і олійних культур (+21,5 %) та розведення птиці (+33 %); вирощування овочів, ін. багаторічних культур, відтворення рослин мали зростаючий тренд у 2023-2024 рр. У секторній структурі ринкових суб'єктів 74,5 % припадає на виробництво зернових і олійних культур, 8,2 % – допоміжну діяльність, 6,6 % – тваринництво, 2 % – змішане сільське господарство. У воєнний час секторна структура суб'єктів аграрного ринку була відносно стабільною.

У 2024 р. кількість діючих суб'єктів господарювання продовольчих ринків досягла 17,03 тис. од. або 0,87% від їх загальної кількості в економіці України. Після зниження в перший воєнний рік (-14 %) індикатор мав зростаючу динаміку в 2023-2024 рр. (+17,7 % і +3,8 %), що перевищила державні показники (на відміну від аграрних ринків). При цьому найвищі темпи зростання кількості ринкових суб'єктів демонстрували сектори виробництва молочних продуктів, переробки овочів та фруктів, а також тютюнових виробів у 2023 р. (див. табл. 3). У секторній структурі суб'єктів 33,2 % (2024 р.) припадає на хлібопекарське, 10,3 % – м'ясне, 7 % – борошномельно-круп'яне, 6,8 % – олійно-жирове виробництва. Значних структурних змін у воєнний час в цій сфері не відбулося.

Таблиця 3

Динаміка кількості діючих суб'єктів господарювання продовольчих ринків України, тис. од.

Види економічної діяльності	Роки						Темпи росту, %		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2022 до 2021	2023 до 2022	2024 до 2023
Виробництво харчових продуктів, напоїв, тютюнових виробів, всього, в т.ч.:	16,28	16,22	16,21	13,94	16,41	17,03	86,0	117,7	103,8
1. Виробництво харчових продуктів	15,31	15,19	15,11	13,02	15,37	16,01	86,2	118,1	104,1
1.1. Виробництво м'яса та м'ясних продуктів	1,73	1,74	1,71	1,49	1,76	1,75	87,3	117,6	99,7
1.2. Перероблення риби	0,42	0,42	0,43	0,34	0,42	0,41	80,7	122,2	98,6
1.3. Перероблення та консервування фруктів і овочів	0,66	0,67	0,70	0,63	0,72	0,8	89,7	114,4	110,3
1.4. Виробництво олії та тваринних жирів	1,53	1,42	1,37	1,08	1,23	1,16	79,0	113,1	94,8
1.5. Виробництво молочних продуктів	0,73	0,73	0,73	0,6	0,7	0,74	81,8	117,1	105,0
1.6. Виробництво борошномельно-круп'яних продуктів	1,52	1,47	1,39	1,15	1,23	1,18	82,5	107,4	96,0
1.7. Виробництво хлібобулочних і борошняних виробів	5,55	5,44	5,29	4,63	5,48	5,66	87,6	118,2	103,4

Види економічної діяльності	Роки						Темпи росту, %		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2022 до 2021	2023 до 2022	2024 до 2023
1.8. Виробництво інших харчових продуктів	2,61	2,77	2,94	2,63	3,32	3,78	89,4	126,2	114,0
1.9. Виробництво готових кормів для тварин	0,56	0,54	0,55	0,47	0,52	0,52	84,4	112,5	99,4
2. Виробництво напоїв	0,94	0,99	1,05	0,88	0,98	0,98	83,3	112,2	99,8
3. Виробництво тютюнових виробів	0,03	0,04	0,05	0,04	0,05	0,05	82,6	128,9	95,9

Джерело: сформовано автором на основі [24, 25].

Для діагностики цінової волатильності у системах АПР можна використовувати індекси внутрішніх, експортних та імпорتنих цін у розрізі різних типів ринків (див. табл. 1). Динаміка цін аграрної продукції, реалізованої підприємствами, свідчить про їх значну варіативність: від зростання в 2021 р. до зниження в 2023 р. і ще більшого підйому за 9 міс. 2025 р. (рис. 1). При цьому криві цін аграрної продукції й рослинництва майже співпадають, тоді як динаміка цін продукції тваринництва має власну траєкторію і меншу варіативність.

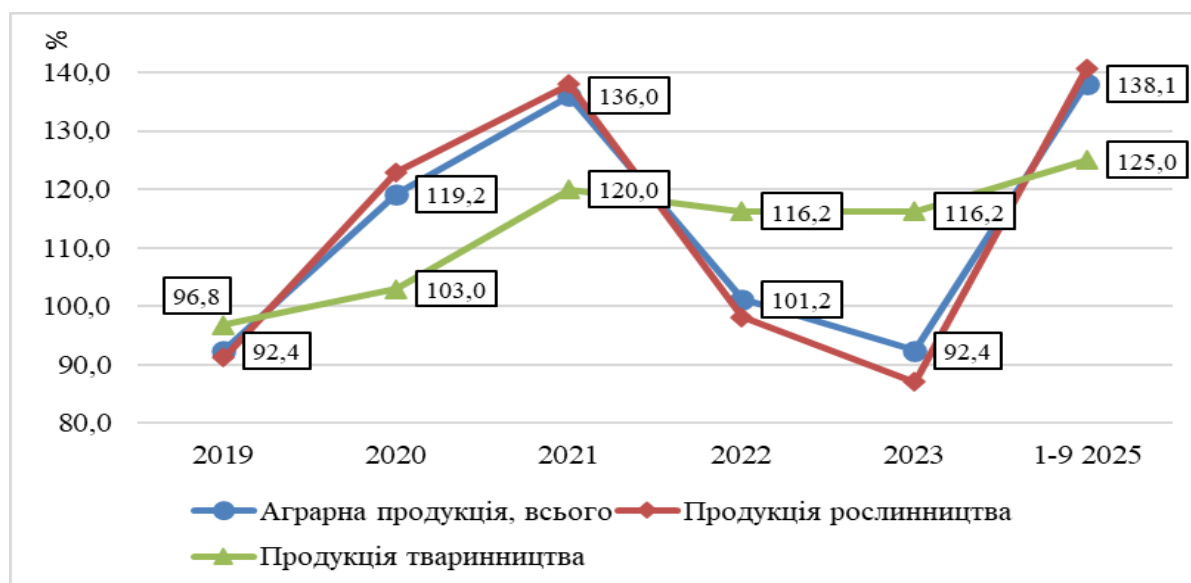

Рис. 1. Індекси цін аграрної продукції, реалізованої підприємствами (середньорічні), %

Джерело: сформовано автором на основі [24]; за 2024 р. статистичні дані відсутні.

Зміни цін виробників промислової продукції, у т.ч. продовольчої, відображають їх середньорічні індекси (табл. 4). Особливістю цінової динаміки продуктів харчування є нижчі темпи зростання порівняно з загальним показником для промисловості. Так, у 2022 р. приріст цін на продовольчих ринках склав 19 % (для всієї промисловості – 47,3 %), при цьому найбільший

підйом був притаманний виробництву хлібобулочних виробів (+28,1 %), цукру (+26,8 %), молочних (+25,5 %) і м'ясних продуктів (+22,3 %). У 2023-2024 рр. зростання цін сповільнюється як на продовольчих ринках, так і ринках іншої промислової продукції, у т.ч. хімічної (для цього ринку піки цінового збільшення припали на 2021-2022 рр.).

Таблиця 4

Індекси цін виробників промислової продукції (середньорічні), %

Види економічної діяльності	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1. Промисловість, всього	104,1	98,4	140,8	147,3	124,2	119,7
2. Переробна промисловість	100,0	101,6	129,9	125,5	115,2	109,4
3. Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	104,0	109,2	125,3	119,0	115,6	112,3
3.1. Виробництво м'яса та м'ясних продуктів	103,9	100,1	112,5	122,3	123,0	118,2
3.2. Виробництво молочних продуктів	110,6	107,4	112,3	125,5	114,1	116,1
3.3. Виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	112,2	105,7	117,2	128,1	115,0	109,0
3.4. Виробництво цукру	96,1	113,3	158,9	126,8	124,3	92,9
3.5. Виробництво напоїв	112,7	103,6	106,9	124,0	121,5	105,8
4. Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	99,2	102,9	153,2	144,1	112,0	105,9

Джерело: сформовано автором на основі [24].

Одним із основних індикаторів для діагностики економічної доступності продуктів харчування є *індекс споживчих цін*, який водночас є індикатором для вимірювання цінової волатильності в межах ЦСР 2 (див. табл. 1). Сьогодні в системах АПР існує дисбаланс між купівельною спроможністю населення, що знижується, і постійно зростаючими цінами товарів [26]. Динаміка індексу споживчих цін продуктів харчування у воєнний час демонструє пік зростання в 2022 р. (+27,1 %) та сповільнення темпів приросту у 2023- 2024 рр., що є свідченням адаптації АПР до загроз (рис. 2). Водночас пік зростання виробничих цін припадав на 2021 р. із подальшим зниженням у наступні роки (див. табл. 4). У 2024 р. споживчі ціни на продукти харчування збільшилися на 4,8 % (досягнувши цільового орієнтиру в 105 % [22]), при цьому найбільше зросли ціни на фрукти (+11,5 %) та овочі (+9,4 %). У 2023 р. найвищі темпи зростання мали яйця (+36,6 %), у 2022 р. – овочі (+68,5 %).

Частка витрат на харчування в сукупних витратах є одним із індикаторів впровадження завдання 1.3 ЦСР 1 «Подолання бідності» та водночас показником для вимірювання доступності харчових продуктів в Методиці № 1140 [6]. У мирний час його значення досягало 47,1 % (2021), у воєнний воно збільшилося до 51,4 % [24], перевищивши цільовий орієнтир 2030 р. в 30 % [22]. У Методиці розрахунку індикаторів продовольчої безпеки порогове значення показника складає 60 % [6], що вдвічі вище рекомендованих нормативів сталого розвитку.

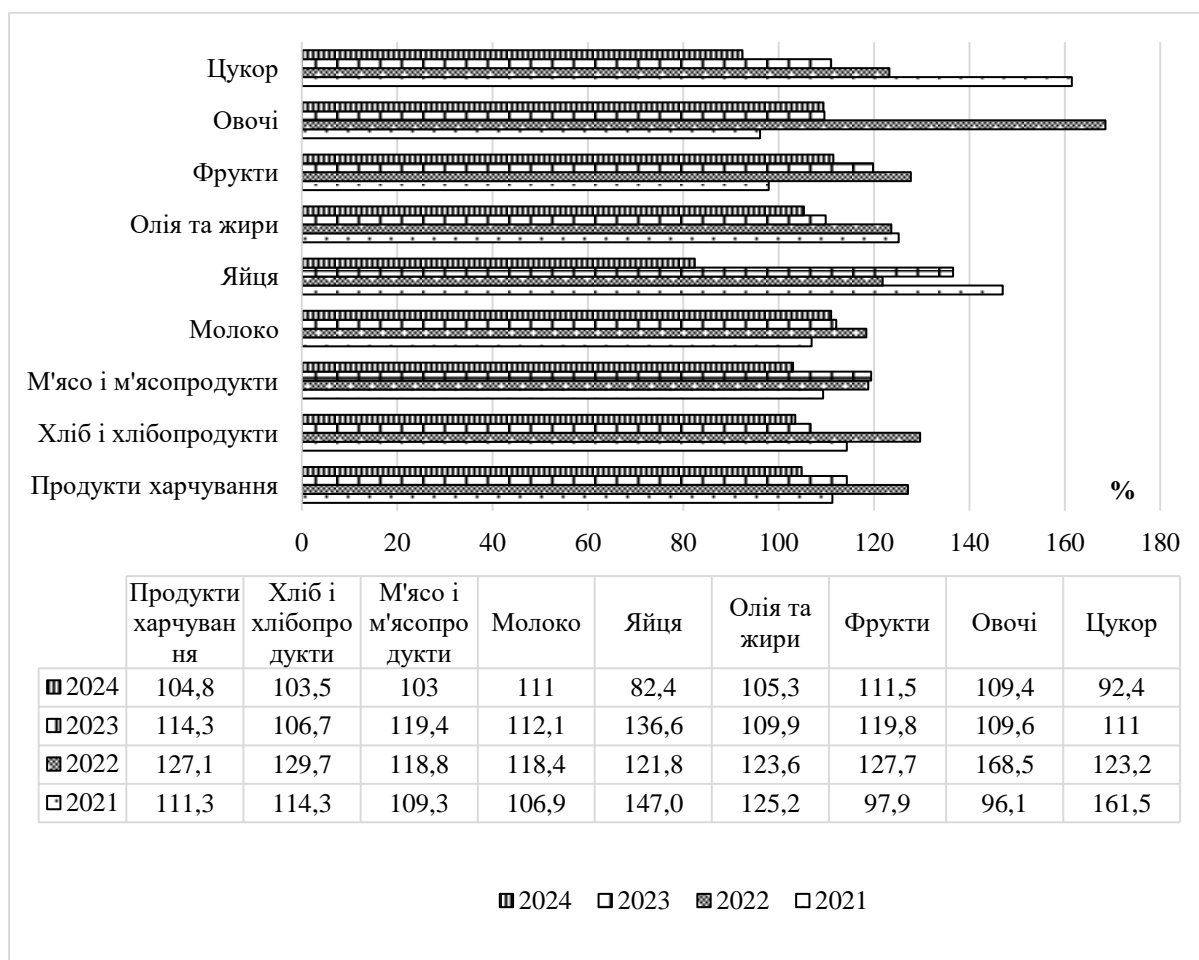

Рис. 2. Індекси споживчих цін на продукти харчування в Україні (середньорічні), %

Джерело: сформовано автором на основі [24].

Зменшення дії дестабілізаційних шоків у системах АПР може відбуватися через активізацію *інвестиційного процесу*. Потенціал резильєнтності АПР можна зміцнити за умови розширеного відтворення та підвищення ефективності використання основних засобів шляхом нарощення капітальних інвестицій (далі – *KI*). Вони є важливими каталізаторами виробництва суб'єктів АПР, а також індикаторами динамічної резильєнтності в аспекті реконструкції основних засобів для забезпечення прискореного відродження систем ринків в умовах загроз.

У 2021 р. загальний обсяг *KI аграрних ринків* становив 2492,5 млн. дол. або 12,5 % від державного показника, у т.ч. 68,5 % припадало на інвестиції в машини та обладнання (табл. 5). У 2022 р. величина капітальних інвестицій скоротилася на 38,5 %, у наступні 2023–2024 рр. вона зросла на 13,5% і 15% відповідно.

Обсяг КІ аграрних ринків приблизно вдвічі перевищує їх рівень для продовольчих ринків і є найвищим у агропромисловій системі.

Таблиця 5

Динаміка капітальних інвестицій (КІ) у системі АПР України, млн. дол.

Показники	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1. Аграрні ринки						
1. Загальний обсяг КІ (КВЕД 01)	2295,3	1860,0	2492,5	1532,2	1738,6	2000,3
у % до економіки	11,1	12,3	12,5	14,4	12,2	13,0
2. Індекс загальних КІ, %	X	81,0	134,0	61,5	113,5	115,0
3. КІ в машини та обладнання	1452,1	1211,3	1707,1	1030,8	1127,1	1323,3
у % до загального обсягу КІ	63,3	65,1	68,5	67,3	64,8	66,2
4. Індекс КІ в машини та обладнання, %	X	83,4	140,9	60,4	109,3	117,4
2. Продовольчі ринки						
1. Загальний обсяг КІ	1192,4	1076,5	1029,9	540,9	914,1	1043,9
у % до економіки	5,8	7,1	5,2	5,1	6,4	6,8
у % до переробної промисловості	29,2	34,3	24,8	28,8	36,7	34,3
2. Індекс загальних КІ, %	X	90,3	95,7	52,5	169,0	114,2
3. КІ в машини та обладнання	815,2	724,8	716,1	377,1	647,8	762,1
у % до загального обсягу КІ	68,4	67,3	69,5	69,7	70,9	73,0
4. Індекс КІ в машини та обладнання, %	X	88,9	98,8	52,7	171,8	117,6
3. Ринки агрохімії (мінеральних добрив)						
1. Загальний обсяг КІ	19,1	23,3	33,6	15,1	15,7	20,7
2. Індекс загальних КІ, %	X	122,2	144,2	44,8	104,2	131,7
3. КІ в машини та обладнання	10,6	12,4	22,7	9,2	10,9	14,4
у % до загального обсягу КІ	55,8	53,1	67,6	61,1	69,6	69,5
4. Індекс КІ в машини та обладнання, %	X	116,4	183,7	40,4	118,7	131,6
4. Ринки агрохімії (засобів захисту рослин)						
1. Загальний обсяг КІ	3,2	2,9	2,8	2,8	9,2	14,1
2. Індекс загальних КІ, %	X	91,7	94,9	99,5	329,6	153,4
4. КІ в машини та обладнання	0,9	1,9	1,8	2,5	5,2	11,5
у % до загального обсягу КІ	27,3	64,8	63,7	90,4	56,9	82,0
4. Індекс КІ в машини та обладнання, %	X	217,9	93,2	141,4	207,5	221,0

Джерело: сформовано автором на основі [27, 28].

Характерною особливістю інвестиційної динаміки *продовольчих ринків* у воєнний час є більш глибоке порівняно з аграрними ринками падіння в 2022 р. (на 47,5%) і вищі темпи зростання в 2023р. (+69%). У 2024 р. обсяг КІ продовольчих ринків досягнув 1043,9 млн. дол. або 6,8 % від державного показника і 34,3 % від інвестицій переробної промисловості (див. табл. 5). У воєнний період частка продовольчих ринків у загальних КІ національної економіки зросла на 1,6%, переробного сектору – на 9,5 %, що є свідченням значної інвестиційної активності харчових підприємств.

У видовій структурі частка КІ в машини та обладнання зросла з 69,5 % в 2021 до 73 % в 2024, при цьому темпи зростання їх обсягів в 2023 і 2024 роках (+71,8 і +17,6 %) були вищими, ніж показник для загальних інвестицій харчової промисловості. Відтак, продовольчі ринки зберігають свій статус інноваційно активних системних структур і посилюють динамічну резильєнтність для досягнення прискореного відновлення, зокрема, через реконструкцію основних засобів.

На пов'язаному ринку мінеральних добрив порівняно з агропродовольчими ринками глибина падіння КІ в 2022 р. була вищою (-55,2 %), а темп відновлення в 2023 р. – нижчим (+4,2 %); водночас у 2024 р. спостерігалось зростання індикатора (+31,7 %). У 2024 р. обсяг КІ склав 20,7 млн. дол., досягнувши 62 % довоєнного рівня. Частка інвестицій в машини та обладнання складає 69,5 %, що вище рівня 2020 р. та демонструє інвестиційну пріоритетність цього напрямку.

Відмінною рисою інвестиційної динаміки ринку засобів захисту рослин є мінімальне зниження у першій воєнний рік (-0,5 %) і значне зростання в 2023-2024 рр. (в 3,3 і 1,5 рази), яке є найвищим у системі АПР (див. табл. 5). При цьому обсяг КІ в машини та обладнання збільшився в 5 разів і склав в 2024 р. 14,1 млн. дол. або 82 % від загальних інвестицій. Інвестиційний підйом був наслідком підвищення інноваційної активності суб'єктів ринку засобів захисту рослин, як інструмент їх адаптації до викликів і загроз воєнного часу.

Діагностику динаміки КІ у системі АПР доцільно доповнити аналізом структурних змін показника певних товарних ринків для визначення найбільш інвестиційно активних видів економічної діяльності в системі. Використовуючи статистичні дані [27], розраховано структуру КІ аграрного ринку у розрізі окремих видів діяльності та встановлено її зміни в воєнний час (табл. 6).

Таблиця 6

Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності в сільському господарстві й мисливстві України (КВЕД 01), %

Види економічної діяльності	Роки						Динаміка змін (+, -)		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	(4-3)	(5-4)	(6-5)
<i>A</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
1. Вирощування однорічних і дворічних культур	76,35	78,95	80,40	78,97	76,09	77,41	-1,43	-2,88	+1,33
1.1 Вирощування зернових і	74,43	76,71	78,81	77,76	74,23	74,28	-1,05	-3,53	+0,05

Види економічної діяльності	Роки						Динаміка змін (+, -)		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	(4-3)	(5-4)	(6-5)
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9
олійних культур									
1.2. Вирощування овочів і баштанних культур	1,63	1,80	1,34	1,07	1,56	2,52	-0,27	+0,49	+0,96
1.3. Вирощування ін. однорічних і дворічних к-р	0,30	0,43	0,25	0,14	0,29	0,61	-0,11	+0,15	+0,31
2. Вирощування багаторічних культур	1,75	1,52	1,70	1,51	1,71	1,76	-0,19	+0,20	+0,05
2.1. Вирощування винограду	0,24	0,16	0,20	0,19	0,15	0,08	X	-0,04	-0,07
2.2. Вирощування фруктів	0,91	0,93	0,76	0,59	0,79	0,91	-0,16	+0,20	+0,12
2.3. Вирощування інших багаторічних культур	0,60	0,43	0,75	0,72	0,76	0,77	-0,03	+0,04	+0,01
3. Відтворення рослин	0,08	0,14	0,07	0,07	0,04	X	X	-0,02	X
4. Тваринництво	17,31	17,31	14,17	16,49	18,80	17,55	2,31	2,31	-1,25
4.1. Розведення свиней	3,62	3,92	3,00	4,65	5,02	4,86	+1,65	+0,37	-0,15
4.2. Розведення свійської птиці	7,66	5,42	4,04	5,19	7,07	4,56	+1,15	+1,89	-2,51
4.3. Розведення інших видів тварин	6,03	7,16	7,14	6,65	6,71	8,13	-0,48	+0,05	+1,42
5. Змішане сільське господарство	0,57	0,52	0,62	0,60	0,49	0,63	-0,02	-0,11	+0,14
6. Допоміжна діяльність у СГ	3,69	2,28	3,03	2,35	2,86	2,56	-0,68	+0,51	-0,31
7. Мисливство і пов'язані послуги	0,25	0,09	0,01	0,01	0,01	0,08	X	X	+0,07

Джерело: сформовано автором на основі [27].

Структура КІ аграрних ринків свідчить, що найбільший внесок в інвестиційне забезпечення здійснює сектор рослинництва, зокрема, вирощування однорічних і дворічних культур (77,4 % в 2024), у т.ч. зернових і олійних (74,3 %) та овочевих (2,5 %) культур.

Питома вага тваринництва складає 17,6 %, що значно вище його частки в ВДВ аграрного сектору (4,6 %). У 2022-2023 рр. відбулося зростання частки тваринництва в інвестиційній структурі на 2,3 %, передусім за рахунок свинарства й птахівництва, у 2024 р. – скорочення на 1,3 % (див. табл. 6).

Структурні зміни КІ в воєнний час були спрямовані на зменшення частки вирощування однорічних і дворічних культур (- 2,9 %), у т.ч. зернових і олійних (- 3,5 %), збільшення питомої ваги тваринництва, допоміжної діяльності (+0,5 %). Також у 2023-2024 рр. зросла частка овочевих культур (+0,5 і +1 %).

Структура капітальних інвестицій продовольчих ринків (табл. 7) є більш диверсифікованою порівняно з аграрними. У 2024 р. найбільший внесок в інвестиційне забезпечення харчової промисловості здійснювали виробництво

м'яса й м'ясних продуктів (29,3 %), олії й тваринних жирів (14,2 %), напоїв (13,1 %), молочних продуктів (9,2 %), хлібобулочних виробів (7,1 %).

Таблиця 7

Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності в харчовій промисловості України, %

Види економічної діяльності	Роки						Динаміка змін (+, -)		
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	(4-3)	(5-4)	(6-5)
<i>A</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
<i>1. Виробництво харчових продуктів (КВЕД 10)</i>	82,64	81,33	75,00	78,97	79,69	84,77	3,97	0,72	5,07
1.1. Виробництво м'яса та м'ясних продуктів	21,84	17,77	16,47	23,72	23,39	29,33	7,25	-0,34	5,95
1.2. Перероблення та консервування риби	0,44	1,08	0,93	0,98	0,69	0,62	0,05	-0,29	-0,07
1.3. Перероблення та консервування фруктів і овочів	9,79	2,13	2,66	5,34	5,69	5,17	2,68	0,35	-0,52
1.4. Виробництво олії та тваринних жирів	16,18	19,57	12,97	14,41	9,54	14,18	1,44	-4,86	4,63
1.5. Виробництво молочних продуктів	7,95	9,43	7,13	8,14	6,30	9,23	1,01	-1,83	2,92
1.6. Виробництво борошномельно-круп'яних продуктів	5,31	4,56	7,68	4,68	6,29	5,97	-3,00	1,61	-0,33
1.7. Виробництво хліба, хлібобулочних і борошняних виробів	7,76	13,79	12,27	6,91	6,38	7,13	-5,36	-0,53	0,75
1.8. Виробництво інших харчових продуктів	12,30	11,55	12,86	36,20	14,34	11,44	23,33	-21,9	-2,90
1.9. Виробництво готових кормів для тварин	1,07	1,46	2,04	1,93	2,46	1,70	-0,12	0,54	-0,76
<i>2. Виробництво напоїв (КВЕД 11)</i>	13,12	15,09	19,11	15,97	16,95	13,13	-3,14	0,98	-3,82
<i>3. Виробництво тютюнових виробів (КВЕД 12)</i>	4,24	3,58	5,89	5,06	3,36	2,11	-0,83	-1,70	-1,26

Джерело: сформовано автором на основі [27].

У воєнний час відбулися структурні зміни КІ у напрямі зростання частки харчових продуктів (+5,1 %) за рахунок зменшення питомої ваги напоїв (-3,8 %) і тютюнових виробів (-1,3 %). Зокрема, в 2024 р. зросла питома вага капітальних інвестицій у виробництво м'ясних і молочних продуктів (+5,9 і +2,9 %), олій і тваринних жирів (+4,6 %), хлібобулочних виробів (+0,8 %), натомість скоротилася частка переробки фруктів (-0,5 %) і борошномельно-круп'яних продуктів (-0,3 %).

Важливим індикатором сталого розвитку систем АПР є частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, яка визначає ступінь впровадження завдання 9.5 «Створити інноваційну інфраструктуру» ЦСР 9 в Україні (див. табл. 1). У мирний час рівень індикатора не перевищував 2 %, що значно нижче цільового індикатора в 15 % [22]. Відтак, інноваційний розвиток вітчизняних товарних ринків є інвестиційно незабезпеченим.

Стан інноваційної діяльності в воєнний період певним чином характеризує динаміка витрат на інновації переробних підприємств (табл. 8). У 2022 порівняно з 2020 роком обсяг витрат на інновації в харчовій промисловості знизився на 72,2 %, що значно вище темпу скорочення в переробній промисловості (- 54,1 %). У 2024 р. інноваційні витрати зросли в 2,9 рази і склали 104,5 млн. дол. або 28,5 % від показника переробного сектору.

Таблиця 8

Динаміка витрат на інновації в переробній промисловості України,
млн. дол.

Види економічної діяльності	2020	2022	2024	2022 у % до 2020	2024 у % до 2022
1. Переробна промисловість	495,1	227,3	366,3	45,9	161,2
у % до промисловості	86,5	90,8	88,3	X	X
2. Виробництво харчових продуктів	129,5	36,0	104,5	27,8	290,4
у % до переробної промисловості	26,2	15,8	28,5	X	X
3. Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	24,5	11,1	21,0	45,4	189,1
у % до переробної промисловості	5,0	4,9	5,7	X	X

Джерело: сформовано автором на основі [29].

Головним джерелом фінансування інновацій у продовольчих ринках є власні кошти підприємств, частка яких зросла з 79,5 % в 2020 до 93,1 % в 2024, натомість частка кредитів зменшилася з 20,5 % до 5,5 % відповідно. Слід зазначити, що структура джерел фінансування інновацій в переробній промисловості в 2024 р. була іншою: частка власних коштів суб'єктів і кредитів скоротилася з 86% в 2020 до 73,6 % і з 9,6 % до 2,6 % відповідно, натомість зросла питома вага коштів інвесторів-нерезидентів з 0,3 % до 10,5 % [29]. У

хімічній промисловості динаміка витрат на інновації в цілому відображає зміни індикатора в переробному секторі.

На підставі проведеного діагностування можна встановити динаміку й часову траєкторію сталого розвитку аграрних і продовольчих ринків у воєнний період, їх реакції на наслідки шоків і зміни ключових індикаторів усталеності (табл. 9).

Таблиця 9

Динаміка змін головних показників економічної складової сталого розвитку аграрних і продовольчих ринків України в воєнний час

Ринки	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Аграрні	1. Кількість суб'єктів ↓ на 25,5 % (в цілому по економіці ↓ на 11,4 %) 2. Індекс виробничих цін с/г продукції – 101,2 %, тваринництва – 116,2 %. 3. Індекс споживчих цін продуктів харчування – 127,1 %, овочі – 168,5 %. 4. КІ ↓ на 38,5 %; темп скорочення нижчий показника по економіці (-6,7%). 5. Частка КІ в машини й обладнання – 67 %.	1. Кількість суб'єктів ↑ на 19,4 % (по економіці ↑ на 10,4 %) 2. Індекс цін с/г продукції – 92,4 %; тваринництво 116,2 % – менша цінова волатильність. 3. Індекс споживчих цін ↓ до 114,3, яйця – 136,6 %. 4. КІ ↑ на 13,5 %, що <i>нижче</i> показника по економіці (+33,6 %). 5. Частка КІ в машини й обладнання – 65 %.	1. Кількість суб'єктів ↓ на 7 % (по економіці ↑ на 1,9 %) 2. Структура суб'єктів: 74,5 % – вирощування зернових і олійних культур 3. Індекс виробничих цін 9 міс. 2025 р. – 138,1 %. 4. Індекс споживчих цін ↓ до 104,8, фрукти – 111,5 %. 5. КІ ↑ на 15 %, що <i>вище</i> показника по економіці (+8 %). 6. Частка КІ в обладнання – 66 %.
Продовольчі	1. Кількість суб'єктів ↓ на 14 %; темп скорочення <i>нижчий</i> , ніж в агроринках. 2. Індекс цін 119 %, <i>нижчий</i> показника в переробній промисловості (125,5 %). 3. КІ ↓ на 47,5 %; темп скорочення <i>вищий</i> показника агроринків. 4. Частка КІ в машини й обладнання – 70 %. 5. Витрати на інновації ↓ на 72 % (у переробній промисловості ↓ на 54 %).	1. Кількість суб'єктів ↑ на 17,7 %; темп зростання <i>вищий</i> , ніж по економіці. 2. Індекс цін ↓ до 115,6 %; найвищі рівні – для виробництва цукру й м'яса (126,8 % і 122,3 %). 3. КІ ↑ на 69 %; темп зростання <i>вищий</i> для агроринків і економіки в цілому. 4. Частка КІ в машини й обладнання – 71 %.	1. Кількість суб'єктів ↑ на 3,8 % (темп зростання <i>вищий</i> , ніж по економіці). 2. Структура суб'єктів: 33,2 % - хлібопекарське, 10,3- м'ясне виробництва. 3. Індекс цін 112,3 %, <i>вищий</i> , ніж у переробній промисловості (109,4%). 4. КІ ↑ на 14,2 %, що <i>вище</i> державного показника. 5. Частка КІ в машини й обладнання – 73 %. 6. Витрати на інновації ↑ на 190 % (у переробній промисловості ↑ на 61 %).

Джерело: сформовано автором на основі проведеного аналізу (таблиці 2-8).

Узагальнені в табл. 9 результати діагностики показують, що безпекові загрози по-різному впливають на траєкторію сталого розвитку аграрних і продовольчих ринків, які за спрямованістю потокових процесів належать, відповідно, до експорто- й внутрішньорієнтованих типів ринків. Найбільш чутливими параметрами до впливів були кількість суб'єктів господарювання, інвестиційні та цінові індикатори, що характеризують, передусім, динаміку економічної компоненти збалансованого розвитку ринків.

Для аграрних ринків загалом притаманна тенденція більш глибокого падіння в перший воєнний рік ключових індикаторів, ніж у національній економіці; потім їх відновлення, що за темпами перевищує державні показники, і в 2024 р. - або сповільнення зростання, або зниження індикаторів, на відміну від макроекономічної тенденції. Порівняно з продовольчими, аграрні ринки демонструють вищу варіативність основних показників, що є ознакою нестабільності. Так, у 2022 р. кількість суб'єктів аграрного ринку скоротилася на 26 %, що вдвічі вище державного показника (-11 %); у 2023 р. індикатор зріс на 19,4 % (по економіці +10 %), однак у 2024 р. він зменшився на 7 % на фоні незначного зростання в національній економіці. Динаміка капітальних інвестицій у воєнний час теж мала подібну траєкторію, однак зростання було досягнуто в 2024 р. (див. табл. 9).

Таблиця 10

Траєкторія розвитку аграрних і продовольчих ринків України в умовах загроз

Роки	Смність, млн. дол. СВР*, %	Траєкторія	Головні адаптаційні тенденції
1. Аграрні ринки			
2021	24596 СВР 15,1 %	Відновлення після пандемії	<u>Особливості:</u> відновлення виробничої й інвестиційної активності <u>Позитивні:</u> істотне зростання виробництва, валово доданої вартості (ВДВ), капітальних інвестицій (КІ) <u>Негативні:</u> незначне скорочення кількості суб'єктів господарювання і найманих працівників.
2022	10882 СВР 28,5%	Різкий спад через воєнні дії	<u>Особливості:</u> значне падіння основних індикаторів, порушення ринкової логістики, нестабільність <u>Позитивні:</u> скорочення імпорту; зростання коефіцієнту покриття імпорту експортом (К покриття). <u>Негативні:</u> падіння виробництва, ВДВ, КІ, зниження кількості ринкових суб'єктів і зайнятих
2023	12117 СВР 29,5%	Точкове відродження, початок адаптації	<u>Особливості:</u> зміни в ринкових ланцюгах, значні збитки агросектору, відновлення інвестиційної активності <u>Позитивні:</u> зростання кількості суб'єктів, обсягів КІ <u>Негативні:</u> зростання імпорту на фоні скорочення експорту; зменшення коефіцієнту покриття і експортних цін; скорочення виробництва й ВДВ, кількості зайнятих
2024	10170 СВР 36,4%	Продовження адаптації, посилення	<u>Особливості:</u> відновлення морського коридору, зростання СВР відносно міжнародної торгівлі <u>Позитивні:</u> відновлення логістики постачань; зростання

Роки	Ємність, млн. дол. СВР*, %	Траєкторія	Головні адаптаційні тенденції
		екзогенної залежності	обсягів КІ, кількості зайнятих. <u>Негативні:</u> скорочення виробництва і ВДВ; істотне зростання експорту і ризиків продовольчої безпеці; незначне зниження кількості суб'єктів господарювання
2. Продовольчі ринки			
2021	22339 СВР 18,0%	Відновлення після пандемії	<u>Особливості:</u> відновлення попиту й виробничої активності <u>Позитивні:</u> помірне зростання обсягів виробництва, ВДВ <u>Негативні:</u> незначне скорочення кількості суб'єктів і найманих працівників, обсягів капітальних інвестицій
2022	16493 СВР 17,8 %	Зниження через воєнні дії, початок адаптації	<u>Особливості:</u> падіння головних виробничих і соціальних індикаторів, зменшення інвестицій <u>Позитивні:</u> зменшення імпорту; темпи скорочення виробництва й ВДВ є нижчими, ніж в економіці; <u>Негативні:</u> скорочення виробництва й експорту, КІ; зменшення кількості суб'єктів і найманих працівників
2023	18828 СВР 18,6 %	Повільне відродження, адаптація	<u>Особливості:</u> адаптація до нових умов, відновлення виробничої та інвестиційної активності <u>Позитивні:</u> зростання виробництва, ВДВ, експорту; збільшення кількості суб'єктів; значне зростання КІ <u>Негативні:</u> темпи приросту імпорту вищі за експорт; зниження К покриття; незначне скорочення зайнятих
2024	20993 СВР 18,8%	Продовження відродження, трансформація	<u>Особливості:</u> подальше зростання інвестицій, впровадження інновацій, диверсифікація ринків збуту <u>Позитивні:</u> нарощування експорту; збільшення кількості суб'єктів і зайнятих; зростання КІ до довоєнного рівня <u>Негативні:</u> незначне скорочення виробництва, збільшення імпорту, зниження К покриття.

Джерело: сформовано автором на основі [26, 28] і проведеного аналізу (табл. 2-7);
 *СВР – ступінь відкритості ринку (частка імпорту у внутрішньому споживанні).

На продовольчих ринках у 2022 р. темп скорочення кількості суб'єктів був на 3 % вищий державного показника, однак у 2023-2024 рр. відбулося зростання індикатора до рівнів, вищих загальноекономічних. Після значного майже 50 %-го скорочення обсягів КІ в перший воєнний рік, у наступні роки індикатор істотно збільшився, перевищивши державні показники (див. табл. 9). Слід відзначити позитивну тенденцію зростання частки КІ в машини й обладнання з 70 % в 2022 до 73 % в 2024, що є свідченням пріоритетності інвестування в реконструкцію основних засобів для прискореного відродження, відтак, зміцнення динамічної резильєнтності продовольчих ринків. Цінова волатильність притаманна як аграрним, так і продовольчим ринкам країни. При цьому коливання виробничих і споживчих цін зменшувалося в міру адаптації ринків до викликів і загроз у 2023-2024 рр.

На основі результатів інтегрованої діагностики динаміки систем АПР можна визначити траєкторію розвитку та головні тенденції аграрних і продовольчих ринків України в умовах загроз (табл. 10). Адаптаційні тенденції

ринків різних типів формувалися в координатах змін їх ключових індикаторів під впливом динамічної множини внутрішніх і зовнішніх чинників.

Спільною тенденцією для агропродовольчих ринків є відновлення виробничої активності після пандемії в 2021 р., різкий спад основних соціальних, інвестиційних та виробничих індикаторів в 2022 р. як реакція ринків на шоки, повільне точкове відродження в 2023 р. та реалізація їх адаптаційної здатності в 2024 р., а також звуження ємності і зростання ступеня відкритості ринку відносно міжнародної торгівлі. Водночас ринки різних типів формують специфічну резильєнтність і власну траєкторію розвитку, по-різному реагуючи на дестабілізаційні впливи.

Так, для аграрних ринків притаманний знижувальний тренд основних виробничих індикаторів (випуску продукції й валової доданої вартості) у воєнний час, більш глибокий спад в 2022 р. порівняно з продовольчими ринками та національною економікою загалом, точкове відродження та повільна адаптація в наступні роки, значне зростання експорту і, як наслідок, істотне збільшення ступеня відкритості, посилення екзогенної залежності та ризиків продовольчій безпеці держави (див. табл. 10). Водночас більша глибина падіння індикаторів аграрного ринку зумовлена, зокрема, значними втратами й збитками, понесеними суб'єктами внаслідок воєнних дій, які послабили потенціал їх резильєнтності.

Внутрішньорієнтовані продовольчі ринки порівняно з аграрними проявили вищу стійкість до загроз, адаптувавшись до нових умов. У 2022 р. скорочення виробничих індикаторів цих ринків було нижчим, ніж по економіці в цілому; в 2023 р. наявний зростаючий тренд із незначним скороченням в 2024 р. Збільшення інвестицій в машини й обладнання є ознакою динамічної резильєнтності ринків, тобто забезпечення їх прискореного відродження. Реалізації трансформаційної здатності продовольчих ринків сприяла також міжнародна підтримка, зокрема, у формі безмитного експорту до ЄС, що дозволило наростити експорт товарів з доданою вартістю та підтримати резильєнтність внутрішніх ринків в умовах скорочення споживчого попиту. Порівняно з 2021 р. ступінь відкритості зріс на 3,7 %, ємність продовольчих ринків скоротилася на 19 % (див. табл. 10). Подальша траєкторія їх розвитку залежить від множини чинників [28], зокрема, обсягів квот на безмитний експорт до ЄС (з червня 2025 р.), тривалості воєнних дій, зменшення зовнішнього попиту на вітчизняні товари тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Запропонована множина індикаторів для діагностики економічної складової сталого розвитку систем АПР поєднала 4 підгрупи показників, що комплексно характеризують різні аспекти сталості систем ринків, зокрема, стійкість виробництва агропромислових товарів, цінову волатильність у внутрішньому й зовнішньому вимірах, економічну доступність продуктів харчування для населення, інвестиційно-інноваційну динаміку ринків. Відмінною рисою діагностичної

системи є включення до її складу індексу виробництва продукції в суб'єктному й товарному вимірі, який поєднує два аспекти (сталості й загрозостійкості) та визначає рівень диверсифікації виробництв, що є одним із індикаторів резильєнтності систем ринків. Динаміка кількості суб'єктів господарювання в воєнний час також є одним із важливих показників загрозостійкості систем різних рівнів. Поряд із індексами внутрішніх і зовнішніх цін запропоновано коефіцієнт дискримінаційності експортних цін, що поглиблює діагностику цінових співвідношень в ринкових системах. Відмінною рисою методичних рекомендацій є оцінювання сталого розвитку споживчого ринку крізь призму економічної доступності продуктів харчування за допомогою багатоцільових індикаторів. Загалом третя група об'єднала 14 індикаторів, у т.ч. пов'язаних із ціновою волатильністю в системах ринків.

Проведено емпіричне дослідження динаміки головних показників економічної складової сталого розвитку АПР України в воєнний період. Встановлено, що порівняно з продовольчими, аграрні ринки демонстрували вищу варіативність основних індикаторів. Так, у 2022 р. кількість суб'єктів аграрного ринку скоротилася на 26 %, що вдвічі вище державного показника; у 2023 р. індикатор зріс на 19 % (по економіці +10 %), однак у 2024 р. він зменшився на 7 %. Динаміка капітальних інвестицій у воєнний час теж мала подібну траєкторію, однак зростання було досягнуто в 2024 р. На продовольчих ринках у 2023-2024 рр. спостерігався приріст кількості суб'єктів та капітальних інвестицій до рівнів, вищих загальноекономічних. В умовах загроз цінова волатильність притаманна як аграрним, так і продовольчим ринкам країни. При цьому коливання виробничих і споживчих цін зменшувалося в міру адаптації ринків до загроз у 2023-2024 рр.

Діагностика інвестиційної динаміки різних типів ринків в агропромисловій системі дозволила встановити специфічні тенденції їх інвестиційного розвитку в воєнний час. Основні з них цілеспрямовано зорієнтовані на реконструкцію основних засобів, посилення динамічної резильєнтності та швидкості економічного відродження. Суб'єкти АПР активно впроваджують інноваційні технології для забезпечення сталого й резильєнтного розвитку та покращення якості товарів і їх конкурентоспроможності на внутрішньому й зовнішньому ринках.

На підставі результатів проведеного діагностування динаміки систем АПР визначено траєкторію розвитку та адаптаційні тенденції аграрних і продовольчих ринків України в умовах війни. Встановлено, що динаміка і швидкість змін є різними в експорто- і внутрішньоорієнтованих ринках, які мають різні властивості та ресурси, по-різному реагують на шоки. Спільною тенденцією для агропродовольчих ринків є відновлення виробничої активності після пандемії в 2021 р., різкий спад основних соціально-економічних індикаторів в 2022 р. як реакція ринків на шоки, повільне точкове відродження в 2023 р. та реалізація їх адаптаційної здатності в 2024 р., а також звуження

ємності і зростання ступеня відкритості відносно міжнародної торгівлі. Водночас ринки різних типів формують специфічну резильєнтність і власну траєкторію розвитку, по-різному реагуючи на дестабілізаційні впливи. Загалом, невизначеність і волатильність ключових показників АПР обумовлюють необхідність розробки стратегій загрозостійкості на основі стимулювання ендогенного розвитку систем суміжних ринків для глибокої переробки сировини й експорту кінцевих товарів з урахуванням національних економічних інтересів.

Наукова новизна дослідження полягає в розвитку методичного забезпечення для інтегрованої діагностики динаміки сталого розвитку систем АПР у контексті резильєнтності та аналітичного забезпечення формування стратегій загрозостійкості й модернізації ринкових систем, яке полягає в ідентифікації змін економічних параметрів ринків різних типів (внутрішньо- й експортоорієнтованих) у воєнний період, особливостей їх адаптації до мінливого середовища, встановленні адаптаційних тенденцій і траєкторії розвитку аграрних і продовольчих ринків, їх реакцій на загрози та специфічної резильєнтності. Практична значимість результатів дослідження визначається можливістю їх використання державними органами влади, суб'єктами господарювання і їх об'єднаннями в ході моніторингу й діагностики динаміки сталого розвитку АПР, встановлення сильних і слабких сторін їх резильєнтності, розроблення адаптивних стратегій розбудови стратегічних ринків і зміцнення продовольчої безпеки, регуляторних механізмів і заходів.

Перспективи подальших розробок полягають у продовженні емпіричних досліджень динаміки релевантних ринків певних товарів у воєнний період із використанням множини діагностичних індикаторів, запропонованих у цій статті, та обґрунтуванні на основі отриманих результатів механізмів і інструментів сталого й резильєнтного розвитку ринків в умовах загроз.

Фінансування. Статтю підготовлено за результатами дослідження, що фінансується за рахунок бюджетних коштів НАН України в межах науково-дослідної роботи № 3.1.8.90/Б «Розбудова систем агропромислових ринків України в умовах повоєнного відновлення та євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0124U003609).

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що не має конфлікту інтересів.

Декларація використання ШІ. Автор не використовував інструменти штучного інтелекту під час підготовки рукопису.

Список використаних джерел

1. План відновлення України. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. URL: <https://recovery.gov.ua/> (дата звернення: 19.02.2026)
2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30 вересня 2019 № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 19.02.2026)
3. Офіційний сайт Екополітики. В Україні відкрили Офіс Цілей сталого розвитку. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/v-ukraini-vidkrili-ofis-cilej-stalogo-rozvitku-shho-zminitsya/> (дата звернення: 19.02.2026)

4. Відбудувати краще, ніж було: в Україні розробили Дорожню карту сталого відновлення. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/vidbuduvati-krashhe-nizh-bulo-v-ukraini-rozrobili-dorozhnyu-kartu-stalogo-vidnovlennya/> (дата звернення: 19.02.2026)
5. Реалізація Цілей сталого розвитку в Україні в контексті відновлення від наслідків війни та на шляху до європейської інтеграції. ПРООН в Україні. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/projects/realizatsiya-tsiley-staloho-rozvytku-v-ukrayini-v-konteksti-vidnovlennya-vid-naslidkiv-viyny-ta-na-shlyakhu-do-yevropeyskoyi> (дата звернення: 19.02.2026)
6. Методика розрахунку індикаторів продовольчої безпеки: затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2025 №1140. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1140-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.02.2026)
7. Буркинський Б.В., Андреева Н.М., Князев С.І. та ін. Домінанти інвестиційно-інноваційної політики природокористування національної економіки: монографія. За наук. ред. Б.В. Буркинського, Н.М. Андреевої. Одеса: ППРЕД НАН України, 2021. 580 с. DOI: <https://doi.org/10.31520/978-966-02-9872-9>
8. Libanova E.M., Khvesyk M.A., Hutorov A.O., Gutorov O.I., Yermolenko O.A. Synergistic approach to the resilience management of socio-ecological and economic development of Ukraine. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2025. № 3. P. 192 – 200. DOI: <https://doi.org/10.33271/nvngu/2025-3/192>
9. Піцур Я.С., Черченко О.Л., Білоскурський Р.Р. Сталий соціально-економічний розвиток: еволюція поглядів та теоретичний аналіз. *Економічний вісник*. 2017. № 1. С. 28-35. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2017/1/EV20171_028-035.pdf (дата звернення: 19.02.2026).
10. П'ятницька Г. Т., Григоренко О. М. Еволюція концепції сталого розвитку: управлінський ракурс. *Бізнес-Інформ*. 2021. № 12. С. 250-257. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-12-250-257>
11. Воронцов С. Б., Бурбела Т.М. Сучасний стан та проблеми формування підходів до забезпечення сталого розвитку України. Національний інститут стратегічних досліджень. 2020. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-07/suchasnyi-stan-zabezpechennya-stalogo-rozvytku-ukrainy.pdf> (дата звернення: 19.02.2026).
12. Капінос Г., Ларіонова К. Проблеми управління сталим розвитком України в умовах війни. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 1. С. 93-103. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-13>
13. Боковикова Ю. В. Питання реалізації цілей сталого розвитку в умовах сучасності. *Державне будівництво*. 2023. № 1 (33). С. 61–71. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-1-06>
14. Буряк Є.В., Редько К.Ю., Чорновол А.О., Орленко О.В. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку України в умовах війни (євроінтеграційні аспекти). *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. Вип. 34. С. 134-143. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7221052>
15. Ніколюк О.В., Лагодієнко Н.В., Демченко А.М. Сталий розвиток національної економіки України: виклики, ризики та перспективи. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № 3-4. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14876590>
16. Ільчишин С., Далик В., Феник В., Денека В., Зозуля А. Сталий розвиток внутрішнього ринку України. *Академічні візії*. 2023. № 17. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7676283>
17. Лібанова Е.М. Резильєнтність соціоекономічної системи України до шоків, спричинених війною: специфіка формування та реагування. *Демографія та соціальна економіка*. 2024. № 4 (58). С. 3-23. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.003>
18. Masik G. The concept of resilience: Dimensions, properties of resilient systems and spatial scales of resilience. *Geographia Polonica*. 2023. № 95 (4). P. 295-310. DOI: <https://doi.org/10.7163/GPol.0237>

19. Masik G., Grabkowska M. Practical dimension of urban and regional resilience concepts: A proposal of resilience strategy model. *Miscellanea Geographica*. 2020. № 24(1). P. 30-34. DOI: <https://doi.org/10.2478/mgrsd-2019-0028>
20. Choptiany J.M.H., Nicoletti C.K., Van Beck L., Seekman V., Henaol L., Buchholz N., Parker T., Kothari R., Ullah M.H., O'Hara C. The Market Systems Resilience Index: A Multi-Dimensional Tool for Development Practitioners to Assess Resilience at Multiple Levels. *Sustainability*. 2021. №13, 11210. DOI: <https://doi.org/10.3390/su132011210>
21. Jones L., Constanas M., Matthews N. et al. Advancing resilience measurement. *Nature Sustainability*. 2021. № 4. P. 288–289. DOI: <https://doi.org/10.1038/s41893-020-00642-x>
22. Цілі Сталого Розвитку: Україна: Національна доповідь 2017. Київ: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. 176 с.
23. Нікішина О.В. Методичні засади оцінювання стійкості відтворювального розвитку агропродовольчих ринків. *Економіка: реалії часу*. 2023. № 5 (69). С. 63-76. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10092414>
24. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://stat.gov.ua/uk> (дата звернення: 19.02.2026).
25. Кількість діючих суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за видами економічної діяльності за 2010-2024 роки. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.11.2025).
26. Буркинський Б.В., Нікішина О.В., Зеркіна О.О. Концептуальні засади розбудови систем агропромислових ринків в умовах безпекових загроз: монографія. Одеса: ДУ «ІРЕЕД НАН України», 2025. 152 с. DOI: <https://doi.org/10.31520/978-617-14-0380-2>
27. Капітальні інвестиції підприємств за видами економічної діяльності за 2012-2024 роки. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.11.2025).
28. Україна: економічні орієнтири на 2026-2028 роки: консенсус-прогноз. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. Жовтень 2025 р. URL: <https://me.gov.ua/view/ad731854-99d4-4850-82bb-e854b712bc3b> (дата звернення: 19.02.2026)
29. Витрати на інновації за видами витрат за видами економічної діяльності у 2020, 2022, 2024 роках. 04.11.2025. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.11.2025).

References

1. Ukraine Recovery Plan. (2022). National Council for the Recovery of Ukraine from the Consequences of the War. <https://recovery.gov.ua/> [in Ukrainian].
2. On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030. Decree of the President of Ukraine dated September No. 722/2019 (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> [in Ukrainian].
3. Official website of Ecopolitics. (2022). The Sustainable Development Goals Office has been opened in Ukraine. <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/v-ukraini-vidkrili-ofis-cilej-stalogo-rozvitku-shho-zminitsya/> [in Ukrainian].
4. EcoPolitic. (2025). Rebuild better than before: Ukraine has developed a Sustainable Recovery Roadmap. <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/vidbuduvati-krashhe-nizh-bulo-v-ukraini-rozrobili-dorozhnju-kartu-stalogo-vidnovlennya/> [in Ukrainian].
5. UNDP in Ukraine. (2024). Implementation of the Sustainable Development Goals in Ukraine in the context of recovery from the consequences of war and on the path to European integration. <https://www.undp.org/uk/ukraine/projects/realizatsiya-tsiley-staloho-rozvytku-v-ukrayini-v-konteksti-vidnovlennya-vid-naslidkiv-viyny-ta-na-shlyakhu-do-yevropeyskoyi> [in Ukrainian].
6. Methodology for calculating food security indicators. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No.1140 (2025). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1140-2025-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

7. Burkynskiy, B.V., Andrieieva, N.M., Knyazev, S.I. et al. (2021). *Dominants of investment and innovation policy of nature use of the national economy: monograph* (B.V. Burkynskiy, N.M. Andrieieva, Ed.) Odesa: IPREED NAS of Ukraine. <https://doi.org/10.31520/978-966-02-9872-9> [in Ukrainian].
8. Libanova, E.M., Khvesyuk, M.A., Hutorov, A.O., Gutorov, O.I., & Yermolenko, O.A. (2025). Synergistic approach to the resilience management of socio-ecological and economic development of Ukraine. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, (3), 192 – 200. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2025-3/192>
9. Pitsur, Ya.S., Cherchenko, O.L., & Biloskurskiy, R.R. (2017). Sustainable socio-economic development: evolution of views and theoretical analysis. *Ekonomichnyi visnyk*, (1), 28-35. https://ev.nmu.org.ua/docs/2017/1/EV20171_028-035.pdf [in Ukrainian].
10. Piatnytska, H. T., & Hryhorenko, O. M. (2021). Evolution of the concept of sustainable development: a managerial perspective. *Biznes-Inforn*, (12), 250-257. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-12-250-257> [in Ukrainian].
11. Vorontsov, S. B., & Burbela, T.M. (2020). Current state and problems of forming approaches to ensuring sustainable development of Ukraine. *National Institute for Strategic Studies*. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-07/suchasnyi-stan-zabezbechennya-stalogo-rosvytku-ukrainy.pdf> [in Ukrainian].
12. Kapinos, H., & Larionova, K. (2023). Problems of managing the sustainable development of Ukraine in times of war. *Modeling the development of the economic systems*, (1), 93-103. <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-13> [in Ukrainian].
13. Bokovykova, Yu. V. (2023). Issues of implementing the goals of sustainable development in modern conditions. *Derzhavne budivnytstvo*, 1(33), 61–71. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-1-06> [in Ukrainian].
14. Buriak, Ye.V., Redko, K.Iu., Chornovol, A.O., & Orlenko, O.V. (2022). Socio-economic aspects of sustainable development of Ukraine in times of war (European integration aspects). *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava. Serii ekonomichna. Serii yurydychna*, (34), 134-143. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7221052> [in Ukrainian].
15. Nikoliuk, O.V., Lahodiienko, N.V., & Demchenko, A.M. (2024). Sustainable development of the national economy of Ukraine: challenges, risks and prospects. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*,(3-4). <https://doi.org/10.5281/zenodo.14876590> [in Ukrainian].
16. Ilchyshyn, S., Dalyk, V., Fenyk, V. Deneka, V., & Zozulia, A. (2023). Sustainable development of the domestic market of Ukraine. *Akademichni vizii*, (17). <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7676283> [in Ukrainian].
17. Libanova, E.M. (2024). Resilience of the socio-economic system of Ukraine to shocks caused by the war: specifics of formation and response. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, 4(58), 3-23. <https://doi.org/10.15407/dse2024.04.003> [in Ukrainian]
18. Masik, G. (2023). The concept of resilience: Dimensions, properties of resilient systems and spatial scales of resilience. *Geographia Polonica*, 95(4), 295-310. <https://doi.org/10.7163/GPol.0237>
19. Masik, G., & Grabkowska, M. (2020). Practical dimension of urban and regional resilience concepts: A proposal of resilience strategy model. *Miscellanea Geographica*, 24(1), 30-34. <https://doi.org/10.2478/mgrsd-2019-0028>
20. Choptiany, J.M.H., Nicoletti, C.K., Van Beck, L., Seekman, V., Henao, L., Buchholz, N., Parker, T., Kothari, R., Ullah, M.H., & O’Hara, C. (2021). The Market Systems Resilience Index: A Multi-Dimensional Tool for Development Practitioners to Assess Resilience at Multiple Levels. *Sustainability*, (13), 11210. <https://doi.org/10.3390/su132011210>
21. Jones, L., Constas, M., Matthews, N. et al. (2021). Advancing resilience measurement. *Nature Sustainability*, (4), 288–289. <https://doi.org/10.1038/s41893-020-00642-x>

22. Sustainable Development Goals: Ukraine: National Report. (2017). Kyiv: Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy [in Ukrainian].
23. Nikishyna, O.V. (2023). Methodical principles for assessing the sustainability of the reproductive development of agri-food markets. *Ekonomika: realii chasu*, 5(69), 63-76. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10092414> [in Ukrainian].
24. Official website of the State Statistics Service of Ukraine. (2026). <https://stat.gov.ua/uk> [in Ukrainian].
25. State Statistics Service of Ukraine. (2025). Number of operating entities of large, medium, small and micro-enterprises by types of economic activity for 2010-2024. <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
26. Burkynskiy, B.V., Nikishyna, O.V. & Zerkina, O.O. (2025). *Conceptual principles of developing agro-industrial market systems in conditions of security threats: monograph*. Odesa: DU «IREED NAN Ukrainy». <https://doi.org/10.31520/978-617-14-0380-2> [in Ukrainian].
27. State Statistics Service of Ukraine. (2025). Capital investments of enterprises by type of economic activity for 2012-2024. <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
28. Ukraine: economic guidelines for 2026-2028: consensus forecast (2025). Ministerstvo ekonomiky, dovykillia ta silskoho hospodarstva Ukrainy. <https://me.gov.ua/view/ad731854-99d4-4850-82bb-e854b712bc3b> [in Ukrainian].
29. State Statistics Service of Ukraine. (2025). Innovation expenditures by types of expenditures by types of economic activity in 2020, 2022, 2024. <https://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

<i>Отримано:</i>	19.02.2026	<i>Beérkezett:</i>	2026.02.19	<i>Received:</i>	19.02.2026
<i>Прийнято до друку:</i>	24.03.2026	<i>Elfogadva:</i>	2026.03.24	<i>Accepted:</i>	24.03.2026
<i>Опубліковано:</i>	29.05.2026	<i>Megjelent:</i>	2026.05.29	<i>Published:</i>	29.05.2026